

DERECHO Y POLÍTICAS AMBIENTALES EN LAS ISLAS BALEARES (pp. 2-20)

DRET I POLÍTIQUES AMBIENTALS A LES ILLES BALEARS (pp. 21-39)

JOSÉ MANUEL GÓMEZ GONZÁLEZ

Departament de Territori. Consell Insular de Mallorca

Consultor

Universitat Oberta de Catalunya

Sumario: 1. Introducción. 2. Actividad legislativa. 2.1. El proyecto de ley de pesca marítima, marisqueo y acuicultura. 2.2. Proyecto de ley de caza y pesca fluvial. 2.3. El borrador de avance de proyecto de ley reguladora de la ordenación y uso del suelo. 3. Política sobre patrimonio ambiental. 3.1. El parque natural de s'Albufera de Mallorca: 25 años. 3.2. La promoción de la sierra de Tramuntana (Mallorca). 3.3. Veinte años de la declaración de Menorca como Reserva de la Biosfera. 4. Política energética. 4.1. Energías renovables en Menorca. 4.2. Valorización de residuos como combustible sólido recuperado. 5. Informe sobre la coyuntura del estado del medio ambiente en las Islas Baleares. 6. Política ambiental local: el estado de las Agendas 21 Locales. 7. Otras noticias ambientales. 7.1. El plan forestal de las Islas Baleares. 7.2. Reforma de la desalinizadora de Formentera. 7.3. Proyecto de candidatura de Geoparque.

1. Introducción

Parece evidente que las agendas políticas en general se están centrando en luchar contra la crisis económica y las consecuencias subsiguientes, como reducir el desempleo, recuperar el nivel de inversión, hacer más flexible el mercado laboral, o evitar la depresión colectiva. A pesar de todos los intentos, de momento nada apunta a una recuperación a corto o medio plazo y la verdad es que el nuevo orden de prioridades está relegando el medio ambiente hacia posiciones muy alejadas de lo que se consideran necesidades básicas. Con todo, estamos experimentando las interacciones negativas que provoca la relajación de la defensa de las condiciones ambientales, así estos días hemos podido comprobar como en el caso de ciudad de México la contaminación atmosférica está causando graves problemas de salud; igualmente el accidente de Bangla Desh, además de resaltar la responsabilidad social de los países desarrollados con respecto a las condiciones de vida de aquella tierra, también ha puesto sobre la mesa la degradación social y ambiental del país. Todo parece ser parte de un mismo problema, la crisis del modelo económico global que se está agotando como alternativa.

En las Islas Baleares pasa lo mismo que en muchas otras regiones, de manera tal que las políticas se están dirigiendo a suprimir supuestos obstáculos normativos y burocráticos que impiden o dificultan una rápida implantación de proyectos de inversión que tendrían que servir para reactivar la economía. A la hora de analizar obstáculos y perspectivas reales de activación económica no parece que los controles ambientales sean determinantes, pero se encuentran en la diana de los inversores que reclaman una modificación de los trámites, de los controles preventivos y de la fiscalización con carácter previo de los proyectos a emprender. Además, se están atacando normas ambientales consolidadas que difícilmente contribuirán a la recuperación económica, pero a buen seguro comportarán daños irreversibles al medio ambiente. En este grupo encontramos la modificación de la Ley de Costas, de la legislación en materia de evaluación ambiental, la batalla perdida de las energías renovables, o la modificación de

normas de protección de los espacios naturales. También en el marco local determinadas acciones pueden representar amenazas graves, como la polémica del dragado del puerto de Maó (Menorca) y el procedimiento de vertido de los lodos contaminados con mercurio y otros metales pesados, que se piensa realizar en alta mar. El mandato constitucional del derecho al medio ambiente adecuado se está viendo modulado ante la situación financiera desesperada de los poderes públicos, con las consecuencias previsibles a medio plazo.

Es obvio que cuando se tiene por delante un panorama de un país con más de seis millones de parados, la internalización de los costes ambientales en el sistema productivo pueda dejar de ser una prioridad, con los perjuicios lógicos con relación a la conservación de un medio adecuado exigido en la Constitución. Eso se traduce en casos concretos como los que podremos examinar en la crónica que presentamos aquí. La actividad legislativa con incidencia ambiental se está planteando de espaldas a la protección del medio, como también determinadas políticas de gestión de las diferentes administraciones públicas que han perdido impulso.

Con todo también destacaremos algunos acontecimientos importantes en positivo —o con dobles lecturas— que nos permiten concluir que hay acciones con una larga proyección en el tiempo, que no serán fáciles de revertir, nos referimos a decisiones que su día se tomaron con la finalidad de implantar regímenes de protección ambiental singular que al fijarse en el consciente colectivo y mantener un determinado prestigio, la sociedad no está dispuesta a perder. Veremos los ejemplos de los aniversarios de las declaraciones del Parque Natural de S'Albufera de Mallorca o de la declaración de Menorca como Reserva de la Biosfera.

Entre la actividad legislativa analizaremos el proyecto de ley de pesca marítima, marisqueo y acuicultura, el proyecto de ley de caza y pesca fluvial, y el borrador de avance de proyecto de ley reguladora de la ordenación y uso del suelo. Igualmente destacaremos las mencionadas noticias relativas a las políticas sobre patrimonio ambiental, en las que añadiremos un comentario sobre las medidas de promoción de la sierra de Tramuntana (Mallorca). Finalmente, comentaremos algunas iniciativas destinadas a promover el desarrollo de las energías renovables o la valorización de residuos como combustible sólido recuperado, así como el contenido del Informe sobre la coyuntura del estado del medio ambiente en las Islas Baleares, o una revisión en el estado actual de las Agendas 21 Locales.

Éstos y otros temas los podremos examinar a continuación con más amplitud.

2. Actividad legislativa

2.1. *El proyecto de ley de pesca marítima, marisqueo y acuicultura*

Este pasado mes de marzo, el Consejo de Gobierno ha aprobado el Proyecto de Ley de pesca marítima, marisqueo y acuicultura de las Islas Baleares, una norma que meses atrás —a finales de 2011— inició un largo camino de elaboración y búsqueda de consenso. El proyecto de ley se presenta como una normativa que tiene que permitir que las Islas Baleares dispongan de un marco normativo propio que regule la actividad pesquera en todos los ámbitos. El proyecto ha sido consensuado con las administraciones y las organizaciones públicas y privadas relacionadas con la actividad pesquera en las Islas Baleares. Como se expone en el preámbulo del proyecto de ley, las Islas Baleares son la única comunidad autónoma con actividad pesquera que no dispone de ninguna ley sectorial. Hasta ahora, en nuestro territorio se aplica una normativa parcial, escasa y desfasada; por otra parte, algunas materias, como la acuicultura, el marisqueo o el buceo profesional, no disponen de ninguna normativa que las regule.

Hay que destacar que la Comunidad Autónoma de las Islas Baleares, en virtud de lo que dispone el artículo 148.1.11 de la Constitución española y en relación con el artículo 30.22 del Estatuto de autonomía de las Islas Baleares en la redacción de la Ley orgánica 1/2007, de 28 de febrero, tiene competencia en materia de pesca y actividades recreativas en aguas interiores, cría y recogida de marisco y acuicultura.

Como podemos leer en la exposición de motivos de la Ley 3/2001, de 26 de marzo, de pesca marítima del Estado, ésta establece, al amparo del artículo 149.1.13 de la Constitución, la normativa básica sobre la comercialización de los productos pesqueros y regula la importación partiendo de la competencia exclusiva del Estado del artículo 149.1.10. Por otra parte, corresponde a las comunidades autónomas, en el ejercicio de las competencias estatutarias asumidas en materia de comercio interior, el despliegue y la ejecución de esta comercialización en el ámbito territorial propio con la finalidad de obtener un mercado de productos de la pesca transparente, dinámico, competitivo y con una información veraz a los consumidores.

También hay que destacar que el artículo 149.1.19 de la Constitución atribuye al Estado la competencia exclusiva en la materia, sin perjuicio de las que en la ordenación del

sector se atribuyan a las comunidades autónomas. El círculo se cierra en orden al régimen que prevé el artículo 31.8 del Estatuto de autonomía de las Islas Baleares el cual establece que la Comunidad Autónoma de las Islas Baleares tiene las competencias del despliegue legislativo y de ejecución de la normativa básica del Estado en materia de ordenación del sector pesquero.

Así pues, como también se afirma en la exposición de motivos, se pretende regular materias en las cuales el Estado ya no tiene competencias y la normativa no existe o está claramente desfasada, como la acuicultura o el marisqueo, y establece un marco normativo adaptado a la nueva situación competencial derivada de la aprobación del vigente Estatuto de autonomía y las competencias de los consejos insulares.

Así, la futura Ley, sobre las bases competenciales apuntadas, permitirá que, por primera vez en las Islas Baleares, se pueda regular la pesca marítima recreativa, una actividad que cuenta con más de 50.000 licencias en vigor. Además, el nuevo marco legal permitirá que los pescadores puedan complementar la actividad extractiva con otras actividades económicas que tengan relación, en particular con el turismo pesquero, una reivindicación histórica del sector. Finalmente, la Ley establecerá un nuevo régimen sancionador para la pesca profesional y recreativa en aguas interiores, el marisqueo y la acuicultura, adaptado a la realidad social y pesquera de las Islas Baleares.

Desde el punto de vista formal, la Ley de pesca marítima, marisqueo y acuicultura de las Islas Baleares se estructura en doce títulos, divididos en catorce capítulos y ciento cuarenta y seis artículos, además de diversas disposiciones adicionales, transitorias y finales y una derogatoria.

El contenido se centra en el objetivo general de conservación y de gestión de los recursos marinos vivos. Eso se puede constatar con el hecho de que el nuevo marco legal también reforzará la figura de la reserva marina, herramienta fundamental de la política pesquera balear, con la creación de la Red Balear de Áreas Marinas Protegidas, que velará por la coordinación y la creación de sinergias entre los agentes implicados. Faltará ver si esta previsión encajará correctamente con lo dispuesto en la legislación estatal de patrimonio natural y biodiversidad (Ley 42/2007).

La ley también define el concepto de actividad pesquera profesional y de ordenación del sector pesquero, donde se introduce el llamado turismo marinero. Continúa con el régimen de comercialización y transformación de productos pesqueros, de la pesca

marítima recreativa, del marisqueo profesional, de la acuicultura marina, del buceo profesional y de la investigación, desarrollo tecnológico e innovación.

Por otra parte con este proyecto de ley se quiere adecuar la normativa europea a las particularidades de pesca de nuestra comunidad autónoma mediante medidas modernas de conservación y de gestión de los recursos marinos vivos. Así, en el marco de la política pesquera comunitaria (PPC), la Ley balear permitirá fijar planes de gestión plurianuales, planes de recuperación para especies concretas, planes experimentales, censos de barcos o cuotas de pesca, entre otras medidas.

Como toda ley con funciones ejecutivas y de gestión, se prevé igualmente el régimen de control e inspección y el régimen sancionador en la materia.

Desde la vertiente ambiental hay que destacar los objetivos de protección, de conservación y de regeneración de los recursos marinos y sus ecosistemas, de explotación racional y responsable de los recursos pesqueros, y de desarrollo de una acuicultura marina sostenible. Todas estas finalidades se ven recogidas con suerte dispar en el articulado propuesto, así, el título II destina una parte de este esfuerzo a regular el sector con unos objetivos de sostenibilidad en el tiempo. Otra cosa será si se alcanzan estos objetivos. Así vemos que la conservación y la gestión de los recursos marinos vivos plantea novedades como los planes de gestión, insulares o pluriinsulares, anuales o plurianuales; Los planes de recuperación para especies en situación de conservación desfavorable, o los planes experimentales. Como ya hemos comentado, se refuerza la figura de la reserva marina, como herramienta fundamental de la política pesquera, en esta línea se crea la Red Balear de Áreas Marinas Protegidas con funciones de coordinación y creación de sinergias.

Está previsto que la ley pueda ser una realidad a finales de 2013.

2.2. Proyecto de ley de caza y pesca fluvial.

Las Islas Baleares cuentan con una Ley propia de ámbito autonómico en materia de Caza y Pesca Fluvial que entró en vigor el año 2006, y se modificó un año después, en el 2007, cuando entró en vigor la reforma del Estatuto de Autonomía, que atribuye las competencias en esta materia en los Consejos Insulares. Esta modificación es impulsada por el Consejo de Mallorca, en el marco de lo previsto por el artículo 47 del Estatuto de

autonomía, que también otorga la iniciativa de la potestad legislativa a los consejos insulares, y justo acaba de iniciar la tramitación parlamentaria.

Así, el Parlamento ha dado su apoyo a la toma en consideración de una Proposición de Ley, presentada por el Consejo de Mallorca, de modificación de la Ley 6/2006, de 12 de abril, Balear de Caza y Pesca Fluvial, y modificada por la Ley 6/2007, de 27 de diciembre, de Medidas Tributarias y Económico-administrativas, y que será ahora tramitada como proyecto de ley.

La exposición de motivos del nuevo proyecto de ley, sostiene la necesidad de modificar la ley aprobada en 2006 con el fin de adaptarla a los cambios estructurales y legislativos abordados por las instituciones, y que han afectado en el sector, en especial el traspaso de competencias en los consejos insulares.

Uno de los objetivos de la nueva ley se centra en la necesidad de clarificar, simplificar o cambiar la naturaleza de ciertos trámites. Igualmente se modula el régimen sancionador que se modifica y adopta un carácter más flexible. Así, los datos aportados con la presentación del proyecto de ley, nos dicen que desde la entrada en vigor de la ley se han instruido 2.000 expedientes sancionadores y que cada año se tramitan 28.000 licencias, 7.500 permisos especiales de caza y pesca fluvial, 2.000 expedientes de cotos y planes técnicos, y 2.500 trámites menores. Con respecto al régimen sancionador, se actualizan los importes de las sanciones graves y muy graves, a la vez que se crea un sistema de puntos similar al del carné de conducir, aplicable a las inhabilitaciones de los infractores, que podrá ser desarrollado reglamentariamente por cada Consejo Insular.

Uno de los propósitos de la nueva ley es el de propiciar una mayor coordinación entre los Consejos Insulares y el Gobierno de la Comunidad Autónoma, con la finalidad de definir con precisión los ámbitos competenciales de cada institución. Así la responsabilidad del examen del cazador pasa a ser compartida. De la misma manera, la futura legislación reconoce la vigencia interinsular de la licencia de caza que expide cada Consejo Insular a sus residentes, como también las superficies de los cotos de caza.

La modificación de la ley incluye también medidas destinadas a la estabilidad territorial de los cotos de las sociedades de cazadores locales, que suponen más de un tercio de la superficie acotada y dan salida a la mayor masa social del colectivo. Con la finalidad de fomentar la tarea social y así tener presente el coste de gestión de cotos grandes se

prevén bonificaciones en la tasa de matrícula y en los campos de adiestramiento. Éstas, se hacen extensivas a refugios de fauna creados a instancia de la administración.

Una de las novedades que puede despertar una cierta polémica es la atención que presta la ley en lo que concierne a los jóvenes cazadores. Se mantienen todas las limitaciones previas en lo relativo al uso de armas, pero se permite la participación de chicos y chicas de entre 8 y 14 años en modalidades sin arma de fuego donde confluyen rasgos patrimoniales y culturales de identidad de las islas. Igualmente, en materia de pesca fluvial, se aclaran algunos aspectos, especialmente con respecto a la proliferación de pescadores y se establece la aplicación subsidiaria del régimen sancionador de caza en la pesca.

Una novedad del proyecto de ley, consiste en recoger determinadas peticiones de agricultores referentes a la protección de ciertos cultivos, y se definen las responsabilidades y funciones del propietario del terreno, agricultor y titular del coto. En cuanto al alquiler de cotos, se simplifican determinados trámites y se aclara notablemente la figura del titular del coto. Igualmente uno de los objetivos de esta proposición es plantear la simplificación de los trámites, con la aplicación de las nuevas tecnologías, y la vocación de un funcionamiento más eficaz. La proposición incorpora el uso de las nuevas tecnologías de cartografía para definir la categoría cinegética de los terrenos a cada isla; aclara la titularidad de los cotos y distingue entre propietarios y arrendatarios; también amplía las zonas de seguridad, facilita el control de la fauna que provoca daños e impulsa la creación de refugios de caza.

Finalmente el proyecto de ley establece nuevas zonas de seguridad donde no está permitida la caza, concretamente, la restricción de disparar a una distancia de como mínimo 100 metros de los núcleos urbanos y de 25 metros con relación a vías o caminos públicos; y también a 100 metros como mínimo de separación de granjas agrícolas, terrenos de cultivo y áreas de acampada, con el objetivo de evitar accidentes a excursionistas o residentes en las zonas rurales. Como vemos, el incumplimiento de estas distancias supondrá la aplicación de sanciones de 2.000 hasta 20.000 euros y la retirada del arma.

2.3. El borrador de anteproyecto de ley reguladora de la ordenación y uso del suelo.

El Gobierno de las Islas Baleares presentó el pasado mes de febrero el borrador del anteproyecto de la ley reguladora de la ordenación y el uso del suelo, con el objetivo de tener una regulación estable y consensuada con todos los partidos y la sociedad civil, dado que las Islas Baleares es la única comunidad que no tiene ley del suelo. Con este borrador se cumple un hito más, que continúa la tarea puesta en marcha con la aprobación del Decreto Ley 2/2012, de 17 de febrero, de medidas urgentes para la ordenación urbanística sostenible (BOIB nº. 26 ext. De 18-02-2012), y que continuó con la Ley 7/2012, de 13 de junio, de medidas urgentes para la ordenación urbanística sostenible, que ya comentamos en el número 2 (2012) de esta misma revista.

En el preámbulo del borrador publicado, se exponen los siguientes ejes esenciales: la simplificación y la racionalización del planeamiento y la gestión urbanística, con el objetivo de facilitar y flexibilizar determinadas actuaciones en suelos urbanos y urbanizables, pero también con la finalidad de ser más contundentes con las actuaciones ilegales. Con este borrador, el Gobierno busca una normativa producto del mayor consenso posible, que tiene que servir para resolver problemas que se arrastran desde hace tiempo y que permita crear un clima de seguridad para los inversores y los ciudadanos en general. Hay que remarcar que esta ley no regula temas relativos al suelo rústico, excepto los relacionados con la disciplina (licencias y régimen sancionador).

Con todo, de un análisis esmerado del articulado podemos afirmar que muchos de los objetivos previstos no parecen factibles, y otros parecen muy alejados de aquello que proclaman. Ya podemos avanzar que el redactado cuenta con muchas deficiencias y aporta más sombras que luz a determinados objetivos. Lo que sí que se puede afirmar es que en el estado actual de redacción, la premisa de la seguridad jurídica es más bien un espejismo.

Desde el punto de vista formal, el anteproyecto elaborado por el Gobierno contiene 9 títulos y 195 artículos, diversas disposiciones adicionales, transitorias y finales y una derogatoria. Es significativamente más breve que los proyectos de ley de otras legislaturas anteriores que nunca triunfaron. El Gobierno ha abierto un periodo de reuniones con las administraciones implicadas, las organizaciones del sector y la sociedad civil para presentarles el borrador y explicar los pilares básicos de la Ley, después de que ya se haya entregado a los representantes de los partidos políticos con representación parlamentaria. El objetivo es que el Consejo de Gobierno pueda aprobar

el texto definitivo antes del verano para que esté listo para su tramitación parlamentaria posterior.

3. Política sobre patrimonio ambiental

3.1. El parque natural de S'Albufera de Mallorca: 25 años

A las escasas buenas noticias favorables a la conservación del medio ambiente podemos ahora apuntar una serie de acontecimientos que nos recuerda que antes de la crisis económica, se realizaron serios esfuerzos por conservar los parajes naturales de las Islas Baleares. Muchas de las iniciativas de protección surgieron a raíz de movilizaciones ciudadanas que consiguieron proteger el archipiélago de Cabrera, Sa Dragonera, S'Albufera des Grau (Menorca) o Ses Salines (Eivissa). Una de las iniciativas más importantes situada en la isla de Mallorca, fue la protección de s'Albufera (T. M: de Muro y de Sa Pobla). Así después de un largo proceso, el 28 de enero de 1988 se declaró, mediante el Decreto 4/1988, el espacio protegido del Parque Natural de S'Albufera de Mallorca, la zona húmeda más extensa e importante de la isla, un espacio que actualmente es visitado por miles de personas de todo el mundo. De hecho, desde el año 2009 el Parque ha registrado un aumento del 22% del número de visitantes, y el año pasado lo visitaron 109.000 personas, cantidad que lo sitúa como la zona húmeda más visitada por superficie de toda España, con una media anual de 40 visitantes por hectárea, muy por encima de otras zonas húmedas tan emblemáticas como Doñana o la Albufera de Valencia, que tienen entre 1 y 4 visitantes por hectárea, al ser mucho más extensas, lo que da una idea de la presión antrópica sobre el paraje.

En cifras absolutas, en los últimos veinticinco años se han contabilizado 2.526.300 visitantes, un 25% de los cuales provienen de las Islas Baleares y un 68% de otros países; 95.658 alumnos han asistido a una visita guiada, y un gran número de voluntarios han contribuido a mantener los espacios. La primavera y en otoño son las épocas con más afluencia de visitantes¹.

Con relación a las estrategias de gestión de las visitas, dirigidas a implantar una correcta aproximación a la naturaleza, el Parque dispone de puntos de vigía para la observación de aves y de cuatro grandes itinerarios señalizados, uno de los cuales, el central, está adaptado para personas con movilidad reducida. Además, la gestión del espacio ha

---

¹ Según datos publicados por la Conselleria de Agricultura, Medio Ambiente y Territorio de la CAIB.

permitido recuperar canales, regular los flujos de agua, diversificar los ecosistemas e incrementar las poblaciones de muchas especies de fauna y flora. Actualmente hay más de 3.800 especies diferentes de plantas y animales catalogadas en el interior del Parque.

Un 25 aniversario de una iniciativa emblemática de protección merece ser destacada en los tiempos que vivimos a la actualidad.

3.2. La promoción de la sierra de Tramuntana (Mallorca).

La sierra de Tramuntana de Mallorca estrenó la declaración como Patrimonio de la Humanidad por la UNESCO en la categoría de Paisaje Cultural, el año 2011, una figura de protección que, además del mérito que comporta para suponer un magnífico ejemplo de espacio donde la integración del hombre y la naturaleza es fundamental, resulta un atractivo promocional de primer orden.

Ahora la noticia es que la sierra de Tramuntana se ha incorporado en la Alianza de Paisajes Culturales Patrimonio Mundial, una organización destinada a promover iniciativas de conservación de los espacios así declarados. Uno de los motivos de integrarse en la Alianza también radica en la investigación de ayudas económicas, de promoción y de comercialización como atractivo turístico. La decisión fue tomada el pasado 22 de febrero de 2013 por la Asamblea General de esta asociación, que aprobó por unanimidad admitirla como socio.

La Alianza de Paisajes Culturales es una iniciativa que quiere canalizar una serie de actuaciones mediante las cuales pretende ayudar a incrementar el valor añadido de los recursos culturales de los lugares Patrimonio de la Humanidad. La Alianza tiene como objetivo la cooperación activa entre todas las partes implicadas para conseguir un compromiso con la conservación de los Paisajes Culturales Patrimonio Mundial a través de su uso racional y sostenible, así como el fomento de la investigación, el conocimiento y la formación en materia de patrimonio natural y cultural, en general, y de paisajes culturales, en particular.

El fomento de la educación, la divulgación y la información dirigida a aumentar la conciencia ciudadana y el impulso de una activa cooperación internacional en este ámbito, mediante programas bilaterales y multilaterales, son otros propósitos de la asociación.

“La denominación de un lugar como Patrimonio Mundial para la UNESCO no tiene que ser considerada únicamente como un privilegio por quien lo tiene, sino también como un compromiso para el uso sostenible de sus recursos que permita conciliar desarrollo y conservación”, explica la página Web de esta entidad.

En otro orden de cosas, el Consejo de Mallorca también participó en el I Congreso Internacional de Sostenibilidad Energética de la Sierra de Tramuntana. Este congreso, organizado por el Ayuntamiento de Andratx con la colaboración del Consejo de Mallorca y el Consorcio de la Sierra de Tramuntana, ha reunido durante dos días a profesionales, investigadores y empresas del sector para tratar sobre la sostenibilidad energética de este paraje declarado Patrimonio de la Humanidad por la UNESCO.

3.3. Veinte años de la declaración de Menorca como Reserva de la Biosfera

Otro hito importante, en clave de aniversario, es la celebración de los veinte años desde la declaración de Menorca como Reserva de la Biosfera. Coinciendo con este acontecimiento, se ha decidido dar un nuevo impulso a la Agencia Menorca Reserva de la Biosfera, creada el año 2008. La Agencia es una organización especializada sin personalidad jurídica propia dependiente del Consejo Insular de Menorca y adscrita al Departamento de Economía, Medio Ambiente y Caza. Se estructura en diferentes órganos: Presidencia, Consejo de Administración, Consejo Social y Consejo Científico y tiene como finalidad básica desarrollar los objetivos de la declaración de Menorca como Reserva de la Biosfera por el Programa MaB de la UNESCO y a favorecer el equilibrio que viene representado por los tres pilares del programa MAB: conservación, desarrollo y función logística.

Entre los objetivos más importantes de la Agencia se destacan: conservar el patrimonio natural de la isla garantizando la integridad y la diversidad de las comunidades bióticas, así como la diversidad genética de las especies que las integran; gestionar racionalmente los ecosistemas y los recursos terrestres, marinos y atmosféricos utilizados por las personas, de manera que se consiga y se conserve la productividad óptima sin comprometer el uso que tendrán que hacer las generaciones futuras; articular y ejecutar propuestas de desarrollo que sean compatibles con el uso racional de los recursos naturales; estimular un alto grado de compromiso institucional y de la población de Menorca con la declaración de Menorca como reserva de biosfera y establecer

compromisos entre las diferentes administraciones para adecuar las actuaciones a los principios de la sostenibilidad; colaborar con los órganos competentes del Consejo Insular en la conservación y preservación del patrimonio histórico, cultural, arqueológico, artístico, etnológico y arquitectónico por su valor intrínseco y como legado que nos vincula a las generaciones precedentes y futuras; conservar el paisaje como elemento esencial del bienestar individual y social que incorpora valores materiales (ecológicos, utilitarios y científicos) e inmateriales (de identidad, culturales y simbólicos); fomentar la participación de la población en las tareas de planificación y gestión; fomentar la cooperación, formación e investigación científica; fomentar el desarrollo socioeconómico sostenible, compatible con una buena calidad de vida y con el mantenimiento de los valores socioculturales asociados; y fomentar e impulsar la implantación de sistemas de calidad de gestión ambiental².

Según datos de la propia Agencia, para el 2012 se gestionará un presupuesto d'1.549.383,93 € y se ha fijado como principales campos de actividad el desarrollo de actuaciones en materia de recursos hídricos y energía; el impulso de la creación en Menorca de la sede de la Red Mundial de Reservas de Biosfera Islas y Zonas Costeras en materia de sostenibilidad, y la sensibilización social y el desarrollo de actuaciones de conservación de la biodiversidad y de adaptación de los bosques al cambio climático en el marco de los proyectos LIFE+RENEIX y LIFE+BOSCOS.

4. Política energética

4.1. Energías renovables en Menorca

Si podemos destacar una asignatura pendiente en las Islas Baleares, ésta sería el desarrollo de las energías renovables, prácticamente ausentes de la planificación sectorial y con escasos ejemplos que se dirigen hacia la instalación de parques fotovoltaicos en suelo rústico (especialmente en Mallorca). La energía eólica sólo está presente en Menorca con los aerogeneradores de Es Milá, a pesar del potencial que podría desarrollar.

Con todo, la Agencia Menorca Reserva de la Biosfera organizó el Primer Congreso de Energías renovables y Sostenibilidad en territorios insulares. Este acontecimiento se organizó en el marco del vigésimo aniversario de la declaración de la isla como

² Extraído de los principios y objetivos de la declaración de Menorca como RdB.

Reserva. Las medidas que se han ido implantando se limitan a la redacción del Plan de eficiencia energética en el alumbrado público municipal, y a la generación deslocalizada de energía solar. La finalidad va encaminada a reducir las emisiones de gases de efecto invernadero y la dependencia energética de los combustibles fósiles. No obstante, habría que potenciar la implicación del tejido productivo y empresarial de las islas para cambiar el modelo energético imperante.

Uno de los ejemplos vivos que querría imitarse es el de la experiencia de la isla canaria del Hierro, con el proyecto de querer ser 100% autosuficiente con renovables. Probablemente se esté muy lejos todavía de un objetivo como éste, y antes habría que dar pasos valientes hacia una mayor implantación sin complejos de las energías renovables.

4.2. Valorización de residuos como combustible sólido recuperado

En la otra cara de la moneda tenemos una alternativa de cogeneración de energía eléctrica mediante la incineración del llamado combustible sólido recuperado (CSR). Con relación a esta controvertida opción, que ya ha contado con la contestación ciudadana y diferentes manifestaciones, la cámara autonómica ha dado el visto bueno a las enmiendas presentadas al Proyecto de Ley de medidas urgentes para la reactivación económica en materia de industria y energía, nuevas tecnologías, residuos, aguas, otras actividades y medidas tributarias, encaminadas a favorecer la reducción de costes y tasas en materia de residuos y ayudar al sector empresarial de la isla.

Precisamente algunas de las enmiendas presentadas a instancias del Consejo de Mallorca, posibilitarán la importación de Combustible Sólido Recuperado (CSR) de países de la Unión Europea a Mallorca con fecha indeterminada. Esta medida, impulsada por el Departamento de Medio Ambiente del Consejo de Mallorca, permitirá hacer eficientes las instalaciones de Son Reus, posibilitando la contención del precio de la tasa en el 2013. Con posterioridad, y al amparo de la modificación operada, habrá que adaptar el vigente Plan Director Insular de Residuos Urbanos.

Las previsiones para el 2013 eran de importar 100.000 toneladas de CSR, un material que ya se está importando a Mallorca para su uso industrial. De esta manera, se prevé equilibrar la capacidad de la planta, con cabida para tratar 730.000 toneladas, de las

cuales sólo se llega por término medio a las 500.000 aproximadamente. Con todo, la operación de importación de CSR queda paralizada por el momento.

Según explica el Consejo de Mallorca, el Combustible Sólido Recuperado es un producto derivado de tratamientos mecánico-biológicos, que les confieren propiedades estables, independientes de cuyos residuos proceden, con un alto poder calorífico y que permite, por lo tanto, su incineración con aprovechamiento energético en las plantas de incineración como Son Reus. La producción de esta electricidad, considerada en un 50% renovable, supondrá el ahorro de 20 millones de euros en combustible y primario, y dejar de emitir 270.000 toneladas de CO₂ de efecto invernadero que ahora producen carbones y gasóleo.

Las operaciones de traslado y tratamiento de CSR están reguladas por normativas específicas en el marco europeo que aseguran el cumplido de las especificaciones exigidas por la UE. Su importación se ajustará a todas las directivas y controles exigidos, y sólo se autorizará el tratamiento de aquéllos que cuenten con el certificado reglamentario que garantice que han superado las especificaciones de calidad y sostenibilidad. La autorización será objeto de revisión cada año por parte del Consejo de Mallorca.

Por otra parte, las enmiendas introducen, igualmente, una serie de medidas para facilitar el tratamiento de escoria con la finalidad fomentar la rehabilitación espacios medioambientales degradados como las pedreras, y contribuir a una regeneración sostenible y equilibrada de estos lugares; el Consejo de Mallorca apuesta así por medidas eficientes y eficaces con el objetivo de favorecer la recuperación económica y sostenible de la isla, y evitar nuevas cargas tributarias a los ciudadanos.

5. Informe sobre la coyuntura del estado del medio ambiente en las Islas Baleares

La Consejería de Agricultura, Medio Ambiente y Territorio, mediante la Dirección General de Medio Natural, Educación Ambiental y Cambio Climático, ha elaborado el Informe de coyuntura del estado del medio ambiente de las Islas Baleares 2010-2011, que recopila la información de los vectores ambientales y el análisis y el cálculo de diversos indicadores para plasmar el estado de la calidad ambiental, establecer las presiones sobre el medio y poder dar una respuesta con medidas de prevención, reducción o eliminación de los efectos negativos.

El documento dedica un capítulo a cada uno de los vectores analizados, que son la meteorología, la calidad del aire, los recursos hídricos, la contaminación de los suelos, el medio terrestre, la evolución de la biodiversidad, el medio marino, la energía y los residuos. De cada uno de estos factores, analiza el estado actual, las presiones que lo afectan y las respuestas que se han hecho para mejorar el estado ambiental, con el establecimiento de un sistema de indicadores para cada vector estudiado.

La información ambiental que se ofrece es fruto de la investigación de los datos que han facilitado las consejerías de la Administración autonómica, los consejos insulares y los ayuntamientos de las Islas Baleares, como también las instituciones y las entidades públicas que están vinculadas.

6. Política ambiental local: el estado de las Agendas 21 Locales

En números anteriores hemos analizado la evolución de las agendas 21 locales, así como determinadas experiencias específicas. Normalmente las conclusiones apuntan en el hecho de que el despliegue de las agendas no abarca ni de cerca el horizonte inicialmente planteado ni las aspiraciones de la Carta de Aalborg. El trabajo desarrollado es muy desigual con respecto a la incidencia real como también a los efectos prácticos de las medidas a implantar. Igualmente, lo habitual es que carezcamos de la información adecuada y real que nos permita analizar el estado de la cuestión en el conjunto de los municipios. Por este motivo parece interesante examinar sucintamente el estado de despliegue en las Islas de las agendas 21. Precisamente este semestre podemos obtener una visión global de la situación al haberse hecho públicos los datos en enero del 2013, de la evolución de la Red balear de sostenibilidad, formada por los 67 municipios existentes a las Islas.

Como ya sabemos, la Agenda 21 Local es un sistema de gestión global a corto, medio y largo plazo en el cual, mediante un Plan de Acción, reforzado con otras herramientas como los proyectos educativos de ciudad, se intentan acompañar las políticas locales hacia criterios de sostenibilidad. Con las agendas se establecen unos objetivos ambientales, económicos y sociales, mesurables y evaluables periódicamente, con el fin de conseguir, con la participación activa de un Foro Ciudadano, la sostenibilidad del municipio como también una mejor calidad de vida de los ciudadanos.

En la revisión del estado de la Agenda 21 Local (a 28 de enero de 2013), comprobamos que en las Baleares la situación es la siguiente³:

RED BALEAR DE SOSTENIBILIDAD. Municipios de las Islas Baleares: 67					
(Mallorca: 53, Menorca: 8, Ibiza: 5, Formentera: 1)					
AALBORG	DIAGNÓSTICO	PLAN DE ACCIÓN	INFORME DE SEGUIMIENTO		
Han firmado la adhesión a la carta de Aalborg	Estado del DIAGNÓSTICO favorable (1) solicitud más info (2) pendiente SSA (3)	Estado del PLAN DE ACCIÓN Validado (1) Pendiente de SSA (2)	Con el PLAN DE ACCIÓ ratificado por el Pleno de la Comisión de Medio Ambiente de las Islas Baleares y registro. Favorable (1) Solicitud más información (2) Pendiente de SSA (3)	Excluidos de la XBS	
Formentera Sant Joan	Escorca Llucmajor Palma Puigpunyent Santa Margalida Son Servera Deià Sant Joan de Labritja Sant Josep de s'Atalaya	1 Sencelles 1 Banyalbufar 1 Capdepera 1 Santa Eulària des Riu 1 Alcúdia 1 Ibiza 1 Sant Antoni de Portmany 1 Alaior 1 Ciutadella Es Castell Es Mercadal Es Migjorn Ferreries Maó Sant Lluís Algaida Alaró Ariany Artà Campanet Costitx Esporles Fornalutx Maria de la Salut Muro Porres Sa Pobla Ses Salines Sineu Valldemossa	1 Calvià 1 Petra 1 Santa Maria 1 Andrax 1 Binissalem 2 Santanyí 1 Búger 1 Sóller 1 Vilafranca 1 Campos 1 Consell 1 Estellenchs 1 Felanitx 1 Inca 1 Lloret 1 Llubí 1 Manacor 1 Montuïri 1 Mancor de la Vall 1 Sant Llorenç 1 Santa Eugènia	2 Bunyola 2 Lloseta 2 Marratxí 3 Pollença 1 Selva	
TOTAL: 2	TOTAL: 9	TOTAL: 30	TOTAL: 21	TOTAL: 5	

Como podemos comprobar el despliegue es bastante decepcionante. Si tenemos presente que las agendas 21 se originan en la cumbre de la Tierra de Rio en 1992, y que la Carta de Aalborg es de 1994, la lentitud en la asunción de las agendas es, como poco, decepcionante. El impulso a la carta con los compromisos de Aalborg de 2004, tampoco mejora en exceso los resultados. Tenemos dos municipios que como mucho han llegado a firmar la Carta. Nueve municipios más se encuentran en fase de diagnosis, y treinta más pendientes de la aprobación del Plan de Acción. Veintiún municipios de sesenta y siete han aprobado el Plan y se encuentran en fase de seguimiento, aunque sólo uno tiene aprobado el informe de seguimiento, el resto está pendiente de cumplimentar el

³ Fuente: Consejería de Agricultura, Medio Ambiente y Territorio de la CAIB.

trámite. Finalmente cinco municipios ni siquiera pertenecen a la Red y no han hecho nada para avanzar en la Agenda 21.

Como sabemos, los compromisos de Aalborg fueron aprobados por los delegados presentes en la Conferencia Aalborg+10, que tuvo lugar el mes de junio del año 2004, y fueron suscritos por centenares de gobiernos locales. Sirven de soporte a los gobiernos locales europeos en su tarea de implementar la Carta de Aalborg, adoptada en la conferencia mencionada, y establecen importantes orientaciones políticas para trabajar por la sostenibilidad local. Merecen la consideración de compromisos voluntarios y describen diez campos de actuación con cincuenta actividades clave y acciones concretas para el desarrollo local sostenible.

7. Otras noticias ambientales

7.1. *El plan forestal de las Islas Baleares*

El Plan Forestal de las Islas Baleares avanza con las mesas de trabajo que se organizan en todas las islas. Con eso, el proceso de participación social para la elaboración del Plan Forestal de las Islas Baleares continúa avanzando con la constitución de una serie de mesas de trabajo. Una vez acabada la fase de diagnóstico, que tuvo lugar el pasado mes de diciembre, ahora el proceso pasa por la valoración y el análisis de las propuestas que se han presentado, ya sea mediante la Web participativa o en las sesiones de trabajo que han tenido lugar hasta ahora.

La elaboración del Plan Forestal de las Islas Baleares mediante el proceso de participación social se puso en marcha el pasado mes de noviembre, y en estas mesas de trabajo se delibera sobre las alternativas, las medidas, las acciones o las soluciones que se consideren convenientes para el sector forestal de las Islas Baleares. El Plan es el documento que tiene que organizar y regir la política forestal balear en materia de montes y del sector forestal para los próximos quince años, de acuerdo con las competencias autonómicas.

7.2. *Reforma de la desalinizadora de Formentera*

Los problemas de disponibilidad de agua en un sistema insular es uno de los problemas ambientales más graves de los que se pueden sufrir. La falta del recurso puede impedir

acciones de desarrollo urbanístico —porque la legislación impide la aprobación de nuevos crecimientos si no está garantizado el abastecimiento—, como de otras consecuencias molestas, como restricciones en el riego, llenado de piscinas o, lo que es peor, en el suministro de agua corriente domiciliaria. En el caso de Formentera, desde 1995, la solución ha sido el aprovechamiento de agua de mar para desalar y potabilizar.

Ahora, los crecimientos en la demanda —en especial en la temporada de verano—, comportan la necesidad de ampliar la infraestructura, sin valorar otras alternativas. Entre las principales actuaciones, se prevé abrir un pozo nuevo de captación de agua salada; sustituir los tubos de presión con membranas de fibra vacía que están obsoletas para conseguir una mayor producción; cambiar todas las membranas enrolladas en espiral de la línea 3, causa principal de la elevada cantidad de cloruros y de boro; hacer un mantenimiento exhaustivo de las bombas de las líneas 2 y 3, y sustituir la cubierta y la estructura de la nave, que evidencian un deterioro grave. Las actuaciones, que se llevarán a cabo desde final de marzo hasta septiembre, garantizarán la calidad del agua para consumo humano durante el verano de 2013 en esta isla y solucionarán los problemas de calidad del agua suministrada que se han producido durante los últimos años en plena temporada turística, cuándo aumenta la demanda.

Esta instalación, que se construyó el año 1995, constituye la única fuente de suministro de agua potable de la pequeña de las Pitiüses. En la actualidad, dispone de tres líneas de producción, y aunque su capacidad nominal sea de 4.000 m³/día, realmente produce en torno a 3.000, como consecuencia del deterioro y el envejecimiento de algunos de sus equipos.

Después de esta primera fase de reforma de la desalinizadora vendrá una segunda, más ambiciosa, prevista para 2014, que supondrá la reforma total de la planta y un incremento de la capacidad de suministro de 1.000 m³/día para garantizar el suministro de agua de calidad a todos los ciudadanos y turistas de la isla. La cuestión es a qué precio ambiental se resuelve el problema y cual puede ser la deriva en un futuro.

7.3. Proyecto de candidatura de Geoparque

Un geoparque es una figura creada por UNESCO con la voluntad de preservar el patrimonio geológico, al estilo de lo que son las reservas de la Biosfera a nivel del patrimonio biológico. Los geoparque ayudan a preservar el patrimonio geológico de los

diferentes territorios y se integran en la *European Geopark Network*. En la actualidad, la Red de geoparques de la UNESCO agrupa una cuarentena de parques geológicos de toda Europa. Estos parques pretenden fomentar los aspectos geológicos y mineros de cada territorio.

Ahora, la Agencia Menorca Reserva de Biosfera ha presentado el proyecto de candidatura a fin de que la isla de Menorca sea declarada Geoparque e incorporada en la red, un paso más que complementaría la declaración de la Isla como Reserva de la Biosfera en 1993.

Sumari: 1. Introducció. 2. Activitat legislativa. 2.1. El Projecte de llei de pesca marítima, marisqueig i aquicultura. 2.2. El Projecte de llei de caça i pesca fluvial. 2.3. L'Esborrany d'avantprojecte de llei reguladora de l'ordenació i ús del sòl. 3. Política sobre patrimoni ambiental. 3.1. El Parc Natural de s'Albufera de Mallorca: 25 anys. 3.2. La promoció de la serra de Tramuntana (Mallorca). 3.3. Vint anys de la declaració de Menorca com a Reserva de la Biosfera. 4. Política energètica. 4.1. Energies renovables a Menorca. 4.2. Valorització de residus com a combustible sòlid recuperat. 5. *Informe sobre la conjuntura de l'estat del medi ambient a les Illes Balears.* 6. Política ambiental local: l'estat de les Agendes 21 Locals. 7. Altres notícies ambientals. 7.1. El Pla Forestal de les Illes Balears. 7.2. Reforma de la dessaladora de Formentera. 7.3. Projecte de candidatura de Geoparc.

1. Introducció

Sembla evident que les agendes polítiques de tot arreu s'estan centrant a lluitar contra la crisi econòmica i les seves conseqüències, com reduir la desocupació, recuperar el nivell d'inversió, fer més flexible el mercat laboral o evitar la depressió col·lectiva. Malgrat tots els intents, de moment res no apunta a una recuperació a curt o mitjà termini, i la veritat és que el nou ordre de prioritats està relegant el medi ambient a posicions molt allunyades del que es consideren necessitats bàsiques. Davant aquesta situació, estem experimentant les interaccions negatives que provoca la relaxació en la defensa de les condicions ambientals: així, aquests dies hem pogut comprovar com, en el cas de Ciutat de Mèxic, la contaminació atmosfèrica està causant greus problemes de salut; igualment, l'accident de Bangla Desh, a més de fer patent la responsabilitat social dels països desenvolupats respecte a les condicions de vida d'aquella terra, també ha posat sobre la taula la degradació social i ambiental del país. Tot sembla part d'un mateix problema, la crisi del model econòmic global, que s'està esgotant com a alternativa.

A les Illes Balears passa el mateix que a moltes altres regions, de manera que les polítiques s'estan dirigint a suprimir presumpcions obstacles normatius i burocràtics que impedeixen o dificulten una ràpida implantació de projectes d'inversió que haurien de servir per reactivar l'economia. A l'hora d'analitzar obstacles i perspectives reals d'activació econòmica no sembla que els controls ambientals siguin determinants, però es troben a la diana dels inversors que reclamen una modificació dels tràmits, dels controls preventius i de la fiscalització amb caràcter previ dels projectes que volen emprendre. A més, s'estan atacant normes ambientals consolidades que difícilment contribuiran a la recuperació econòmica però que són necessàries per evitar danys irreversibles en el medi ambient. En aquest grup trobem la modificació de la Llei de costes, de la legislació en matèria d'avaluació ambiental, la batalla perduda de les energies renovables o la modificació de normes de protecció dels espais naturals.

També en el marc local determinades accions poden representar amenaces greus, com la polèmica del dragat del port de Maó (Menorca) i el procediment d'abocament dels llots contaminats amb mercuri i altres metalls pesants que es pensa realitzar a alta mar. El mandat constitucional del dret al medi ambient adequat s'està veient afectat per la situació financerament desesperada dels poders públics, amb les conseqüències previsibles a mitjà termini.

És obvi que quan es té al davant un panorama d'un país amb més de sis milions d'aturats la internalització dels costos ambientals en el sistema productiu pot deixar de ser una prioritat, amb els perjudicis lògics en la conservació d'un medi adequat que exigeix la Constitució. Això es tradueix en casos concrets com els que podrem examinar en la crònica que presentem aquí. L'activitat legislativa amb incidència ambiental s'està plantejant d'esquena a la protecció del medi, com també determinades polítiques de gestió de les diferents administracions públiques que han perdut impuls.

Amb tot, també destacarem alguns esdeveniments importants en positiu –o amb dobles lectures– que ens permeten concluir que hi ha accions amb una llarga projecció en el temps que no seran fàcils de revertir: ens referim a decisions que al seu dia es van prendre amb la finalitat d'implantar règims de protecció ambiental singular que, un cop fixades en la consciència col·lectiva i dotades d'un determinat prestigi, la societat no està disposada a perdre. Veurem els exemples dels aniversaris de la declaració del Parc Natural de s'Albufera de Mallorca o de la declaració de Menorca com a Reserva de la Biosfera.

Entre l'activitat legislativa analitzarem el Projecte de llei de pesca marítima, marisqueig i aquícola, el Projecte de llei de caça i pesca fluvial i l'Esborrany d'avantprojecte de llei reguladora de l'ordenació i ús del sòl. Igualment destacarem les notícies esmentades relatives a les polítiques sobre patrimoni ambiental, a les quals afegirem un comentari sobre les mesures de promoció de la serra de Tramuntana (Mallorca). Finalment, comentarem algunes iniciatives destinades a promoure el desenvolupament de les energies renovables o la valorització de residus com a combustible sòlid recuperat, així com el contingut de l'*Informe de conjuntura de l'estat del medi ambient a les Illes Balears*, o una revisió de l'estat actual de les Agendes 21 Locals.

Aquests i altres temes els podrem examinar amb més amplitud a continuació.

2. Activitat legislativa

2.1. *El Projecte de llei de pesca marítima, marisqueig i aquicultura*

Aquest mes de març, el Consell de Govern ha aprovat el Projecte de llei de pesca marítima, marisqueig i aquicultura de les Illes Balears, una norma que mesos enrere –a finals de 2011– va iniciar un llarg camí d’elaboració i cerca de consens. El Projecte de llei es presenta com una normativa que ha de permetre que les Illes Balears disposin d’un marc normatiu propi que reguli l’activitat pesquera en tots els àmbits. El Projecte s’ha sotmès a consens amb les administracions i les organitzacions públiques i privades relacionades amb l’activitat pesquera a les Illes Balears. Com s’exposa en el preàmbul del Projecte de llei, les Illes Balears són l’única comunitat autònoma amb activitat pesquera que no disposa de cap llei sectorial. Fins ara, al nostre territori s’aplicava una normativa parcial, escassa i desfasada. D’altra banda, algunes matèries, com l’aqüicultura, el marisqueig o el busseig professional, no disposaven de cap normativa que les regulés.

Cal destacar que la comunitat autònoma de les Illes Balears, en virtut del que disposa l’article 148.1.11 de la Constitució espanyola i en relació amb l’article 30.22 de l’Estatut d’autonomia de les Illes Balears, amb la redacció de la Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer, té competència en matèria de pesca i activitats recreatives en aigües interiors, cria i recollida de marisc, i aquicultura.

Com podem llegir en l’exposició de motius de la Llei 3/2001, de 26 de març, de pesca marítima de l’Estat, aquesta Llei estableix, a l’empara de l’article 149.1.13 de la Constitució, la normativa bàsica sobre la comercialització dels productes pesquers, i en regula la importació partint de la competència exclusiva de l’Estat de l’article 149.1.10. D’altra banda, correspon a les comunitats autònomes, en exercici de les competències estatutàries assumides en matèria de comerç interior, el desplegament i l’execució d’aquesta comercialització en l’àmbit territorial propi amb la finalitat d’obtenir un mercat de productes de la pesca transparent, dinàmic, competitiu i que ofereixi una informació veraç als consumidors.

També cal destacar que l’article 149.1.19 de la Constitució atribueix a l’Estat la competència exclusiva en la matèria, sense perjudici de les competències que en l’ordenació del sector s’atribueixin a les comunitats autònomes. El cercle es tanca amb el règim que preveu l’article 31.8 de l’Estatut d’autonomia de les Illes Balears, que

estableix que la comunitat autònoma de les Illes Balears té les competències del desplegament legislatiu i d'execució de la normativa bàsica de l'Estat en matèria d'ordenació del sector pesquer.

Així doncs, com també s'affirma en l'exposició de motius, es prenen regular matèries en les quals l'Estat ja no té competències i la normativa no existeix o està clarament desfasada, com l'aquicultura o el marisqueig, i s'estableix un marc normatiu adaptat a la nova situació competencial derivada de l'aprovació de l'Estatut d'autonomia vigent i les competències dels consells insulars.

Així, la futura llei, sobre les bases competencials apuntades, permetrà que, per primera vegada a les Illes Balears, es pugui regular la pesca marítima recreativa, una activitat que compta amb més de 50.000 llicències en vigor. A més, el nou marc legal permetrà que els pescadors puguin complementar l'activitat extractiva amb altres activitats econòmiques que hi tinguin relació, en particular amb el turisme pesquer, una reivindicació històrica del sector. Finalment, la llei establirà un nou règim sancionador per a la pesca professional i recreativa en aigües interiors, el marisqueig i l'aquicultura, adaptat a la realitat social i pesquera de les Illes Balears.

Des del punt de vista formal, la llei de pesca marítima, marisqueig i aquicultura de les Illes Balears s'estructura en dotze títols, dividits en catorze capítols i cent quaranta-sis articles, a més de diverses disposicions addicionals, transitòries i finals, i una de derogatòria.

El contingut se centra en l'objectiu general de conservació i gestió dels recursos marins vius. Això es pot constatar amb el fet que el nou marc legal també reforçarà la figura de la reserva marina, eina fonamental de la política pesquera balear, amb la creació de la Xarxa Balear d'Àrees Marines Protegides, que vetllarà per la coordinació i la creació de sinergies entre els agents implicats. Caldrà veure si aquestes previsions encaixen correctament amb el que disposa la legislació de patrimoni natural i biodiversitat (Llei 42/2007).

La llei també defineix el concepte d'activitat pesquera professional i d'ordenació del sector pesquer, en què s'introduceix l'anomenat turisme mariner. Continua amb el règim de comercialització i transformació de productes pesquers, de la pesca marítima recreativa, del marisqueig professional, de l'aquicultura marina, del busseig professional i de la investigació, el desenvolupament tecnològic i la innovació.

D'altra banda, amb aquest Projecte de llei es vol adequar la normativa europea a les particularitats de la pesca de la nostra comunitat autònoma mitjançant mesures modernes de conservació i de gestió dels recursos marins vius. Així, en el marc de la política pesquera comunitària (PPC), la llei balear permetrà fixar plans de gestió pluriennals, plans de recuperació per a espècies concretes, plans experimentals, censos de vaixells o quotes de pesca, entre d'altres mesures.

Com en tota llei amb funcions executives i de gestió, es preveu igualment el règim de control i inspecció i el règim sancionador en la matèria.

Des del vessant ambiental cal destacar els objectius de protecció, de conservació i de regeneració dels recursos marins i els seus ecosistemes, d'explotació racional i responsable dels recursos pesquers, i de desenvolupament d'una aquicultura marina sostenible. Totes aquestes finalitats es veuen recollides amb una sort dispar en l'articulat proposat; així, el títol II destina una part d'aquest esforç a regular el sector amb uns objectius de sostenibilitat en el temps. Una altra cosa serà si s'assoleixen aquests objectius. Per tant, veiem que la conservació i la gestió dels recursos marins vius planteja novetats com els plans de gestió –insulars o pluriinsulars, anuals o pluriennals–, els plans de recuperació per a espècies en situació de conservació desfavorable o els plans experimentals. Com ja hem comentat, es reforça la figura de la reserva marina com a eina fonamental de la política pesquera. En aquesta línia es crea la Xarxa Balear d'Àrees Marines Protegides, amb funcions de coordinació i creació de sinergies.

Està previst que la llei pugui ser una realitat a finals de 2013.

2.2. *El Projecte de llei de caça i pesca fluvial*

Les Illes Balears compten amb una llei pròpia d'àmbit autonòmic en matèria de caça i pesca fluvial que va entrar en vigor l'any 2006, i es va modificar un any després, el 2007, quan va entrar en vigor la reforma de l'Estatut d'autonomia, que atribueix les competències en aquesta matèria als consells insulars. Aquesta modificació ha sigut impulsada pel Consell de Mallorca, en el marc del que preveu l'article 47 de l'Estatut d'autonomia, que també atorga la iniciativa de la potestat legislativa als consells insulars, i just acaba d'iniciar la tramitació parlamentària.

Així, el Parlament ha donat el seu suport a la presa en consideració d'una proposició de llei, presentada pel Consell de Mallorca, de modificació de la Llei 6/2006, de 12 d'abril,

balear, de caça i pesca fluvial, i modificada per la Llei 6/2007, de 27 de desembre, de mesures tributàries i economicoadministratives, i que serà ara tramitada com a projecte de llei.

L'exposició de motius del nou Projecte de llei sosté la necessitat de modificar la Llei aprovada el 2006 a fi d'adaptar-la als canvis estructurals i legislatius abordats per les institucions, i que han afectat el sector, en especial el traspàs de competències als consells insulars.

Un dels objectius de la nova llei se centra en la necessitat d'aclarir, simplificar o canviar la naturalesa de certs tràmits. Igualment, es modula el règim sancionador, que es modifica i adopta un caràcter més flexible. Així, les dades aportades amb la presentació del Projecte de llei ens diuen que des de l'entrada en vigor de la Llei s'han instruït 2.000 expedients sancionadors i que cada any es tramiten 28.000 llicències, 7.500 permisos especials de caça i pesca fluvial, 2.000 expedients de vedats i plans tècnics, i 2.500 tràmits menors. Respecte al règim sancionador, s'actualitzen els imports de les sancions greus i molt greus, alhora que es crea un sistema de punts similar al del carnet de conduir, aplicable a les inhabilitacions dels infractors, que podrà ser desenvolupat reglamentàriament per cada consell insular.

Un dels propòsits de la nova llei és el d'augmentar la coordinació entre els consells i el Govern de la comunitat autònoma, a més de definir amb precisió els àmbits competencials de cada institució. Així, la responsabilitat de l'examen del caçador passa a ser compartida. De la mateixa manera, la futura legislació reconeix la vigència interinsular de la llicència de caça que expedeix cada consell als seus residents, com també les superfícies dels vedats de caça.

La modificació de la Llei inclou també mesures destinades a l'estabilitat territorial dels vedats de les societats de caçadors locals, que suposen més d'un terç de la superfície prohibida i donen sortida a la principal massa social del col·lectiu. Amb la intenció de fomentar la tasca social i tenir present així el cost de gestió de vedats grans, es recullen bonificacions en la taxa de matrícula i camps d'ensinistrament. Aquestes bonificacions es fan extensives a refugis de fauna creats a instàncies de l'Administració.

Una de les novetats que poden despertar una certa polèmica és l'atenció que presta la Llei als joves caçadors. Es mantenen totes les limitacions prèvies quant a l'ús d'armes, però es permet la participació de nois i noies d'entre 8 i 14 anys en modalitats sense

arma de foc en què confluixen trets patrimonials i culturals d'identitat de les illes. Igualment, en matèria de pesca fluvial, s'clareixen alguns aspectes, especialment respecte a la proliferació de pescadors, i s'estableix l'aplicació subsidiària del règim sancionador de caça en la pesca.

Una novetat del Projecte de llei és la de recollir determinades peticions d'agricultors referents a la protecció de certs cultius, i definir les responsabilitats i funcions del propietari del terreny, l'agricultor i el titular del vedat. Quant al lloguer de vedats, se simplifiquen determinats tràmits i s'clareix notablement la figura del titular del vedat. Igualment, un dels objectius d'aquesta proposició és plantejar la simplificació dels tràmits, amb l'aplicació de les noves tecnologies, i la vocació d'un funcionament més eficaç. La proposició incorpora l'ús de les noves tecnologies en cartografia per definir la categoria cinegètica dels terrenys a cada illa;clareix la titularitat dels vedats i distingeix entre propietaris i arrendataris; també amplia les zones de seguretat, facilita el control de la fauna que provoca danys i impulsa la creació de refugis de caça.

Finalment, el Projecte de llei estableix noves zones de seguretat on no està permesa la caça, concretament la restricció de disparar a una distància de com a mínim 100 metres dels nuclis urbans i 25 metres de vies o camins públics, i també a 100 metres com a mínim de granges agrícoles, terrenys de cultiu i àrees d'acampada, amb l'objectiu d'evitar accidents a excursionistes o residents en les zones rurals. Com veiem, l'incompliment d'aquestes distàncies suposa l'aplicació de sancions des de 2.000 fins a 20.000 euros i la retirada de l'arma.

2.3. L'Esborrany de l'avantprojecte de llei reguladora de l'ordenació i ús del sòl

El Govern de les Illes Balears va presentar el mes de febrer passat l'Esborrany de l'avantprojecte de llei reguladora de l'ordenació i ús del sòl, amb l'objectiu de tenir una regulació estable i consensuada amb tots els partits i la societat civil, ja que les Illes Balears és l'única comunitat que no té llei del sòl. Amb aquest Esborrany es compleix una fita més, que continua la tasca posada en marxa amb l'aprovació del Decret llei 2/2012, de 17 de febrer, de mesures urgents per a l'ordenació urbanística sostenible (BOIB núm. 26, ext. de 18-02-2012), i que va continuar amb la Llei 7/2012, de 13 de juny, de mesures urgents per a l'ordenació urbanística sostenible, que ja comentem en el número 2 (2012) d'aquesta mateixa revista.

Al preàmbul de l’Esborrany fet públic se n’exposen els eixos essencials, que són la simplificació i la racionalització del planejament i de la gestió urbanística, amb l’objectiu de facilitar i flexibilitzar determinades actuacions en sòls urbans i urbanitzables, però també amb la finalitat de ser més contundents amb les actuacions il·legals. Amb aquest Esborrany, el Govern busca una normativa producte del consens més ampli possible, que ha de servir per resoldre problemes que s’arrosseguen des de fa temps, i que ha de permetre crear un clima de seguretat per als inversors i els ciutadans en general. Cal remarcar que aquesta llei no regula temes relatius al sòl rústic, excepte els relacionats amb la disciplina (llicències i règim sancionador).

Amb tot, després d’una anàlisi acurada de l’articulat podem afirmar que molts dels objectius previstos no semblen factibles, i d’altres semblen molt allunyats del que proclamen. Ja podem avançar que el redactat compta amb moltes deficiències i aporta més ombres que llum a determinats objectius. El que sí que es pot afirmar és que en l’estat actual de redacció, la premissa de la seguretat jurídica és més aviat un miratge.

Des del punt de vista formal, l’avantprojecte elaborat pel Govern conté 9 títols i 195 articles, diverses disposicions addicionals, transitòries i finals, i una de derogatòria. És significativament més breu que els projectes de llei d’altres legislatures anteriors, que mai no van reeixir. El Govern ha obert un període de reunions amb les administracions implicades, les organitzacions del sector i la societat civil per presentar-los l’Esborrany i explicar-los els pilars bàsics de la llei, tot això després que ja s’hagi lliurat als representants dels partits polítics amb representació parlamentària. L’objectiu és que el Consell de Govern pugui aprovar el text definitiu abans de l’estiu perquè estigui llest per a la tramitació parlamentària posterior.

3. Política sobre patrimoni ambiental

3.1. El Parc Natural de s’Albufera de Mallorca: 25 anys

A les escasses bones notícies favorables a la conservació del medi ambient podem afegir-hi ara una sèrie d’esdeveniments que ens recorden que, abans de la crisi econòmica, es van realitzar seriosos esforços per a la conservació dels paratges naturals de les Illes Balears. Moltes de les iniciatives de protecció van sorgir arran de mobilitzacions ciutadanes que van aconseguir protegir l’arxipèlag de Cabrera, sa Dragonera, s’Albufera des Grau (Menorca) o ses Salines (Eivissa). Una de les

iniciatives més importants, situada a l'illa de Mallorca, va ser la protecció de s'Albufera. Així, després d'un llarg procés, el 28 de gener de 1988 es va declarar, mitjançant el Decret 4/1988, l'espai protegit del Parc Natural de s'Albufera de Mallorca, la zona humida més extensa i important de l'illa, un espai que actualment és visitat per milers de persones de tot el món. De fet, des de l'any 2009 el Parc ha registrat un augment del 22% del nombre de visitants, i l'any passat el van visitar 109.000 persones, quantitat que el situa com la zona humida més visitada per superfície de tot Espanya, amb una mitjana anual de 40 visitants per hectàrea, molt per sobre d'altres zones humides tan emblemàtiques com Doñana o l'Albufera de València, que tenen entre 1 i 4 visitants per hectàrea, ja que són molt més extenses, dada que dóna una idea de la pressió antròpica sobre el paratge.

En xifres absolutes, en els últims vint-i-cinc anys s'han comptabilitzat 2.526.300 visitants, un 25% dels quals provenen de les Illes Balears i un 68%, d'altres països; 95.658 alumnes han assistit a una visita guiada, i un gran nombre de voluntaris han contribuït a mantenir els espais. La primavera i la tardor són les èpoques amb més afluència de visitants.⁴

Respecte a les estratègies de gestió de les visites, dirigides a implantar una correcta aproximació a la naturalesa, el Parc disposa de punts de guaita per a l'observació d'aus i de quatre grans itineraris senyalitzats, un dels quals, el central, està adaptat per a persones amb mobilitat reduïda. A més, la gestió de l'espai ha permès recuperar canals, regular els fluxos d'aigua, diversificar els ecosistemes i incrementar les poblacions de moltes espècies de fauna i flora. Actualment hi ha més de 3.800 espècies diferents de plantes i animals catalogades a l'interior del Parc.

Un 25è aniversari d'una iniciativa emblemàtica de protecció mereix ser destacat en els temps que vivim en l'actualitat.

3.2. La promoció de la serra de Tramuntana (Mallorca)

La serra de Tramuntana de Mallorca va estrenar la declaració com a Patrimoni de la Humanitat de la UNESCO en la categoria de Paisatge Cultural l'any 2011, una figura de protecció que, a més del mèrit que comporta per suposar un magnífic exemple d'espai

---

⁴ Segons dades publicades per la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori de la CAIB.

on la integració de l'home i la naturalesa és fonamental, resulta un atractiu de promoció de primer ordre.

Ara la notícia és que la serra de Tramuntana s'ha incorporat a l'Aliança de Paisatges Culturals Patrimoni Mundial, una organització destinada a promoure iniciatives de conservació dels espais així declarats. Un dels motius per integrar-se a l'Aliança també rau en la recerca d'ajudes econòmiques, de promoció i de comercialització com a atractiu turístic.

La decisió la va prendre el passat 22 de febrer de 2013 l'Assemblea General d'aquesta associació, que va aprovar per unanimitat admetre-la com a sòcia.

L'Aliança de Paisatges Culturals és una iniciativa que vol canalitzar una sèrie d'actuacions mitjançant les quals pretén ajudar a incrementar el valor afegit dels recursos culturals dels llocs que són Patrimoni de la Humanitat. L'Aliança té com a objectiu la cooperació activa entre totes les parts implicades per aconseguir un compromís amb la conservació dels Paisatges Culturals Patrimoni Mundial a través de l'ús racional i sostenible, així com el foment de la investigació, el coneixement i la formació en matèria de patrimoni natural i cultural, en general, i de paisatges culturals, en particular.

El foment de l'educació, la divulgació i la informació dirigida a augmentar la consciència ciutadana i l'impuls d'una cooperació internacional activa en aquest àmbit, mitjançant programes bilaterals i multilaterals, són altres dels propòsits de l'associació.

“La denominació d'un lloc com a Patrimoni Mundial per la UNESCO no ha de ser considerada únicament com un privilegi per qui el té, sinó també com un compromís per a l'ús sostenible dels seus recursos que permeti conciliar desenvolupament i conservació”, explica la pàgina web d'aquesta entitat.

En un altre àmbit, el Consell de Mallorca també va participar en el I Congrés Internacional de Sostenibilitat Energètica de la Serra de Tramuntana. Aquest congrés, organitzat per l'Ajuntament d'Andratx amb la col·laboració del Consell de Mallorca i el Consorci de la Serra de Tramuntana, va reunir durant dos dies professionals, investigadors i empreses del sector per tractar sobre la sostenibilitat energètica d'aquest paratge, declarat Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO.

3.3. Vint anys de la declaració de Menorca com a Reserva de la Biosfera

Una altra fita important, en clau d'aniversari, és el compliment dels vint anys de la declaració de Menorca com a Reserva de la Biosfera. Coincidint amb aquest esdeveniment, s'ha decidit donar un nou impuls a l'Agència Menorca Reserva de la Biosfera, creada l'any 2008. L'Agència és una organització especialitzada sense personalitat jurídica pròpia dependent del Consell Insular de Menorca i adscrita al Departament d'Economia, Medi Ambient i Caça. S'estructura en diferents òrgans – Presidència, Consell d'Administració, Consell Social i Consell Científic– i té com a finalitat bàsica desenvolupar els objectius de la declaració de Menorca com a Reserva de la Biosfera pel Programa MAB de la UNESCO i afavorir l'equilibri representat pels tres pilars del Programa MAB: conservació, desenvolupament i funció logística.

Entre els objectius més importants de l'Agència destaquen: conservar el patrimoni natural de l'illa garantint la integritat i la diversitat de les comunitats biòtiques, així com la diversitat genètica de les espècies que les integren; gestionar racionalment els ecosistemes i els recursos terrestres, marins i atmosfèrics utilitzats per les persones, de manera que s'aconsegueixi i es conservi la productivitat òptima sense comprometre l'ús que n'hauran de fer les generacions futures; articular i executar propostes de desenvolupament que siguin compatibles amb l'ús racional dels recursos naturals; estimular un alt grau de compromís institucional i de la població de Menorca amb la declaració de Menorca com a Reserva de Biosfera, i establir compromisos entre les diferents administracions per adequar les actuacions als principis de la sostenibilitat; col·laborar amb els òrgans competents del Consell Insular en la conservació i preservació del patrimoni històric, cultural, arqueològic, artístic, etnològic i arquitectònic pel seu valor intrínsec i com a llegat que ens vincula a les generacions precedents i futures; conservar el paisatge com a element essencial del benestar individual i social, que incorpora valors materials (ecològics, utilitaris i científics) i immaterials (d'identitat, culturals i simbòlics); fomentar la participació de la població en les tasques de planificació i gestió; fomentar la cooperació, formació i investigació científica; fomentar el desenvolupament socioeconòmic sostenible, compatible amb una bona qualitat de vida i amb el manteniment dels valors socioculturals associats, i fomentar i impulsar la implantació de sistemes de qualitat de gestió ambiental.

Segons dades de la mateixa Agència, el 2012 gestionarà un pressupost d'1.549.383,93 €, i s'ha fixat com a principals camps d'activitat el desenvolupament

d'actuacions en matèria de recursos hídrics i energia; l'impuls de la creació a Menorca de la seu de la Xarxa Mundial de Reserves de la Biosfera en Illes i Zones Costaneres en matèria de sostenibilitat, i la sensibilització social i el desenvolupament d'actuacions de conservació de la biodiversitat i d'adaptació dels boscos al canvi climàtic en el marc dels projectes LIFE+RENEIX i LIFE+BOSCOS.

4. Política energètica

4.1. Energies renovables a Menorca

Si hem de destacar una assignatura pendent a les Illes Balears aquesta és la del desenvolupament de les energies renovables, pràcticament absents en la planificació sectorial i amb escassos exemples, que es dirigeixen cap a la instal·lació de parcs fotovoltaics en sòl rústic (especialment a Mallorca). L'energia eòlica només és present a Menorca amb els aerogeneradors d'Es Milà, malgrat el potencial que podria desenvolupar-hi.

Amb tot, l'Agència Menorca Reserva de la Biosfera va organitzar el Primer Congrés d'Energies Renovables i Sostenibilitat en Territoris Insulars. Aquest esdeveniment es va organitzar en el marc del vintè aniversari de la declaració de l'illa com a Reserva. Les mesures que s'han anat implantant es limiten a la redacció del Pla d'Eficiència Energètica en l'Enllumenat Públic Municipal i a la generació deslocalitzada d'energia solar. La finalitat és reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle i la dependència energètica dels combustibles fòssils. No obstant això, caldria potenciar la implicació del teixit productiu i empresarial de les illes per canviar el model energètic imperant.

Un dels exemples vius que voldria imitar-se és el de l'experiència de l'illa canària d'El Hierro, amb el seu projecte de voler ser 100% autosuficient amb renovables. Probablement s'estigui molt lluny encara d'un objectiu com aquest, i abans caldria fer passos valents cap a una major implantació sense complexos de les energies renovables.

4.2. Valorització de residus com a combustible sòlid recuperat

A l'altra cara de la moneda tenim una alternativa de cogeneració d'energia elèctrica mitjançant la incineració de l'anomenat combustible sòlid recuperat (CSR). Amb relació a aquesta controvertida opció, que ja ha rebut la contestació ciutadana amb diferents

manifestacions, la cambra autonòmica ha donat el vistiplau a les esmenes presentades al Projecte de llei de mesures urgents per a la reactivació econòmica en matèria d'indústria i energia, noves tecnologies, residus, aigües, altres activitats i mesures tributàries, encaminades a afavorir la reducció de costos i taxes en matèria de residus i ajudar el sector empresarial de l'illa.

Precisament algunes de les esmenes presentades a instàncies del Consell de Mallorca possibilitaran la importació de combustible sòlid recuperat (CSR) de països de la Unió Europea a Mallorca amb data indeterminada. Aquesta mesura, impulsada pel Departament de Medi Ambient del Consell de Mallorca, permetrà fer eficients les instal·lacions de Son Reus i possibilitarà la contenció del preu de la taxa el 2013. Posteriorment, i a l'empara de la modificació operada, caldrà adaptar el Pla Director Insular de Residus Urbans vigent.

Les previsions per al 2013 parlaven de la importació de 100.000 tones de CSR, un material que ja s'està important a Mallorca per al seu ús industrial. D'aquesta manera, es preveu equilibrar la capacitat de la planta, que pot tractar 730.000 tones, tot i que només s'arriba de mitjana a les 500.000, aproximadament. Però l'operació d'importació de CSR queda suspesa de moment.

Segons explica el Consell de Mallorca, el combustible sòlid recuperat és un producte derivat de tractaments mecanicobiològics que li confereixen propietats estables, independents dels residus dels quals procedeix, amb un alt poder calorífic que permet, per tant, la seva incineració amb aprofitament energètic en les plantes d'incineració com Son Reus. La producció d'aquesta electricitat, considerada en un 50% renovable, suposarà l'estalvi de 20 milions d'euros en combustible primari, i deixar d'emetre 270.000 tones de CO₂ d'efecte hivernacle que ara produeixen carbons i gasoil.

Les operacions de trasllat i tractament de CSR estan regulades per normatives específiques en el marc europeu que asseguren el compliment de les especificacions exigides per la UE. La seva importació s'ha d'ajustar a totes les directives i controls exigits, i només s'autoritzarà el tractament del material que disposi del certificat reglamentari que garanteixi que ha superat les especificacions de qualitat i sostenibilitat. L'autorització ha de ser objecte de revisió cada any per part del Consell de Mallorca.

D'altra banda, les esmenes introduceixen, igualment, una sèrie de mesures per facilitar el tractament d'escòria amb la finalitat de fomentar la rehabilitació d'espais

mediambientals degradats com les pedreres, i contribuir a una regeneració sostenible i equilibrada d'aquests llocs. El Consell de Mallorca apostà així per mesures eficients i eficaces amb l'objectiu d'afavorir la recuperació econòmica i sostenible de l'illa, i evitar noves càrregues tributàries als ciutadans.

5. ‘Informe sobre la conjuntura de l'estat del medi ambient a les Illes Balears’

La Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori, mitjançant la Direcció General de Medi Natural, Educació Ambiental i Canvi Climàtic, ha elaborat l'*Informe de conjuntura de l'estat del medi ambient de les Illes Balears 2010-2011*, que recopila la informació dels vectors ambientals i l'anàlisi i el càcul de diversos indicadors per plasmar l'estat de la qualitat ambiental, establir les pressions sobre el medi i poder donar una resposta amb mesures de prevenció, reducció o eliminació dels efectes negatius.

El document dedica un capítol a cada un dels vectors analitzats, que són la meteorologia, la qualitat de l'aire, els recursos hídrics, la contaminació del sòl, el medi terrestre, l'evolució de la biodiversitat, el medi marí, l'energia i els residus. De cada un d'aquests factors n'analitza l'estat actual, les pressions que l'affecten i les respostes que s'han fet per millorar l'estat ambiental, amb l'establiment d'un sistema d'indicadors per a cada vector estudiat.

La informació ambiental que s'ofereix és fruit de la investigació de les dades que han facilitat les conselleries de l'Administració autonòmica, els consells insulars i els ajuntaments de les Illes Balears, com també les institucions i les entitats públiques que hi estan vinculades.

6. Política ambiental local: l'estat de les Agendes 21 Locals

En números anteriors hem analitzat l'evolució de les Agendes 21 Locals, així com determinades experiències específiques. Normalment les conclusions apunten que el desplegament de les Agendes no compleix ni de prop l'horitzó inicialment plantejat ni les aspiracions de la Carta d'Aalborg. El treball desenvolupat és molt desigual tant pel que fa a la incidència real com als efectes pràctics de les mesures que es prenen implantar. Igualment, és habitual és que manqui informació adient i real que ens permeti

analitzar l'estat de la qüestió al conjunt dels municipis. Per aquest motiu sembla interessant examinar succinctament l'estat de desplegament a les Illes de les Agendes 21. Precisament aquest semestre podem obtenir una visió global de la situació perquè el gener del 2013 es van fer públiques les dades de l'evolució de la Xarxa Balear de Sostenibilitat, formada pels 67 municipis de les Illes.

Com ja sabem, l'Agenda 21 Local és un sistema de gestió global a curt, mitjà i llarg termini amb el qual, mitjançant un pla d'acció reforçat amb altres eines com els projectes educatius de ciutat, s'intenten conduir les polítiques locals cap a criteris de sostenibilitat. Amb les Agendes s'estableixen uns objectius ambientals, econòmics i socials mesurables i avaluables periòdicament, a fi d'aconseguir, amb la participació activa d'un fòrum ciutadà, la sostenibilitat del municipi, com també una millor qualitat de vida dels ciutadans.

En la revisió de l'estat de l'Agenda 21 Local (el 28 de gener de 2013) comprovem que a les Balears la situació és la següent:

		XARXA BALEAR DE SOSTENIBILITAT. Municipis de les Illes Balears: 67 (Mallorca: 53; Menorca: 8; Eivissa: 5; Formentera: 1)					
AALBORG	DIAGNÒSTIC	PLA D'ACCIÓ			INFORME DE SEGUIMENT		
Han firmat l'adhesió a la Carta d'Aalborg	Estat del DIAGNÒSTIC	Estat del PLA D'ACCIÓ		Amb el PLA D'ACCIÓ ratificat pel ple de la Comissió de Medi Ambient de les Illes Balears i registre		Exclosos de la XBS	
	Favorable (1) Sol·licitud més info (2) Pendent SSA (3)	Validat (1) Pendent de SSA (2)		Favorable (1) Sol·licitud més informació (2) Pendent de SSA (3)			
Formentera	Escorca	1	Sencelles	1	Calvià	2	Bunyola
Sant Joan	Llucmajor	1	Banyalbufar	1	Petra	2	Lloseta
	Palma	1	Capdepera	1	Santa Maria	2	Marratxí
	Puigpunyent	1	Santa Eulària des Riu	1	Andratx	3	Pollença
	Santa Margalida	1	Alcúdia	1	Binissalem	1	Selva
	Son Servera	1	Eivissa	2	Santanyí	3	
	Deià	1	Sant Antoni de Portmany	1	Búger	3	
	Sant Joan de Labritja	1	Alaior	1	Sóller	2	
	Sant Josep de sa Talaia	1	Ciutadella	1	Vilafranca	3	
			Es Castell	1	Campos	3	
			Es Mercat	1	Consell	3	
			Es Migjorn	1	Estellencs	3	
			Ferreries	1	Felanitx	3	
			Maó	1	Inca	2	
			Sant Lluís	1	Lloret	3	
			Algaida	1	Llubí	2	
			Alaró	1	Manacor	3	
			Ariany	1	Montuïri	2	
			Artà	1	Mancor de la Vall	3	
			Campanet	1	Sant Llorenç	3	
			Costitx	1	Santa Eugènia	3	
			Esporles	1			
			Fornalutx	1			
			Maria de la Salut	1			
			Muro	1			
			Porreres	1			
			Sa Pobla	1			
			Ses Salines	1			
			Sineu	1			
			Valldemossa	1			
TOTAL: 2		TOTAL: 9		TOTAL: 30		TOTAL: 21	TOTAL: 5

Com podem comprovar, el desplegament és bastant decebedor. Si tenim present que les Agendes 21 s'originen a la Cimera de la Terra de Rio el 1992, i que la Carta d'Aalborg és de 1994, la lentitud en l'assumpció de les Agendes és, com a mínim, decebedora. L'impuls a la Carta amb els compromisos d'Aalborg de 2004 tampoc no millora gaire els resultats. Tenim dos municipis que el màxim que han arribat a fer és firmar la Carta. Nou municipis més es troben en fase de diagnosi, i trenta, pends de l'aprovació del pla d'acció. Vint-i-un municipis de seixanta-set han aprovat el Pla i es troben en fase de seguiment, encara que només un té aprovat l'informe de seguiment; la resta està pendent de completar el tràmit. Finalment, cinc municipis ni tan sols pertanyen a la Xarxa i no han fet res per avançar en l'Agenda 21.

Com sabem, els compromisos d'Aalborg van ser aprovats pels delegats presents en la Conferència Aalborg +10, que es va celebrar el mes de juny de l'any 2004, i van ser subscrits per centenars de governs locals. Serveixen de suport als governs locals

europeus en la seva tasca d'implementar la Carta d'Aalborg, adoptada en la conferència esmentada, i estableixen importants orientacions polítiques per treballar en favor de la sostenibilitat local. Mereixen la consideració de compromisos voluntaris i descriuen deu camps d'actuació amb cinquanta activitats clau i accions concretes per al desenvolupament local sostenible.

7. Altres notícies ambientals

7.1. *El Pla Forestal de les Illes Balears*

El Pla Forestal de les Illes Balears avança amb les meses de treball que s'organitzen a totes les illes. Així, el procés de participació social per a l'elaboració del Pla Forestal de les Illes Balears continua avançant amb la constitució d'una sèrie de meses de treball. Una vegada acabada la fase de diagnòstic, el mes de desembre passat, ara el procés passa per la valoració i l'anàlisi de les propostes que s'han presentat, ja sigui mitjançant la web participativa o en les sessions que s'han realitzat fins ara.

L'elaboració del Pla Forestal de les Illes Balears mitjançant el procés de participació social es va posar en marxa el mes de novembre passat, i en aquestes meses de treball es delibera sobre les alternatives, les mesures, les accions o les solucions que es considerin convenientes per al sector forestal de les Illes Balears. El Pla és el document que ha d'organitzar i regir la política forestal balear en matèria de muntanyes i del sector forestal per als pròxims quinze anys, d'acord amb les competències autonòmiques.

7.2. *Reforma de la dessaladora de Formentera*

La manca de disponibilitat d'aigua en un sistema insular és un dels problemes ambientals més greus que es poden patir. La falta del recurs pot impedir accions de desenvolupament urbanístic –perquè la legislació impedeix l'aprovació de nous creixements si no n'està garantit l'abastament–, així com tenir altres conseqüències molestes, com restriccions de reg, d'emplenament de piscines o, el que és pitjor, limitacions en el subministrament d'aigua corrent domiciliària. En el cas de Formentera, des de 1995, la solució ha passat per l'aprofitament d'aigua de mar per dessalar-la i potabilitzar-la.

Ara, els creixements en la demanda –en especial en la temporada d'estiu– comporten la necessitat d'ampliar la infraestructura, sense valorar altres alternatives. Entre les principals actuacions, es preveu obrir un pou nou de captació d'aigua salada; substituir els tubs de pressió amb membranes de fibra buida, que estan obsoletes, per aconseguir una major producció; canviar totes les membranes enrotllades en espiral de la línia 3, causa principal de l'elevada quantitat de clorurs i de bor; fer un manteniment exhaustiu de les bombes de les línies 2 i 3, i substituir la coberta i l'estructura de la nau, que evidencien un deteriorament greu. Les actuacions, que es duran a terme des de final de març fins al setembre, garantiran la qualitat de l'aigua per a consum humà durant l'estiu de 2103 en aquesta illa i solucionaran els problemes de qualitat de l'aigua subministrada que s'han produït durant els últims anys en plena temporada turística, quan augmenta la demanda.

Aquesta instal·lació, que es va construir l'any 1995, constitueix l'única font de subministrament d'aigua potable de la petita de les Pitiüses. En l'actualitat, disposa de tres línies de producció, i encara que la seva capacitat nominal sigui de 4.000 m³/dia, realment en produeix a l'entorn de 3.000, com a conseqüència del deteriorament i l'enveliment d'alguns dels seus equipaments.

Després d'aquesta primera fase de reforma de la dessaladora en vindrà una segona de més ambiciosa, prevista per al 2014, que suposarà la reforma total de la planta i un increment de la capacitat de subministrament de 1.000 m³/dia per garantir el subministrament d'aigua de qualitat a tots els ciutadans i els turistes de l'illa. La qüestió és quin serà el preu ambiental que s'haurà de pagar per resoldre el problema i quina pot ser la deriva en el futur.

7.3. Projecte de candidatura de Geoparc

Un Geoparc és una figura creada per la UNESCO amb la voluntat de preservar el patrimoni geològic, a l'estil del que són les Reserves de la Biosfera en l'àmbit del patrimoni biològic. Els Geoparcs ajuden a preservar el patrimoni geològic dels diferents territoris i s'integren a la xarxa European Geopark Network. En l'actualitat, la Xarxa de Geoparcs de la UNESCO agrupa una quarantena de parcs geològics de tot Europa. Aquests parcs prenen fomentar els aspectes geològics i miners de cada territori.

Ara, l'Agència Menorca Reserva de la Biosfera ha presentat el projecte de candidatura a fi que l'illa de Menorca sigui declarada Geoparc i sigui incorporada a la xarxa, un altre pas complementari a la declaració de l'illa com a Reserva de la Biosfera l'any 1993.